

Monika Pocrnjić

EPIPREMNUM AUREUM MACHINA TRANSCENDENS

13. 11.–13. 12. 2025

artKIT

Dan 5109

Monika Pocrnjić skozi serijo instalacij razvija izrazito in prepoznavno avtorsko poetiko med rastlino in strojem in tudi s to razstavo nadaljuje svoje raziskovanje razmerja med rastlinami, tehnologijo in človeško prisotnostjo. V vsakdanjih predmetih, zbranih iz skladišč in ostankov preteklih produkcij, prepoznava potencial vmesnikov – sistemov, ki merijo svetlobo, zvok, gibanje in vlago ter na svojevrsten način vizualizirajo življenje rastlin in okolja.

Projekt *Epipremnum Aureum Machina Transcendens*, ki postane izhodišče za razmislek o sožitju med naravo in tehnologijo, izhaja iz večletnega sobivanja z rastlino *Epipremnum Aureum* in odpira vprašanje, kako bi lahko tehnologija postala del naravnega kroga – ne kot odpadki, temveč kot preobrazba. Navedeno sožitje se je tudi resnično zgodilo, saj je umetnica prvokrat 'sodelovala' s to rastlino na **Festivalu KIBLIX 2010**, ki je bil od leta 2008 do 2010 zasnovan kot festivalski cikel s skupnim nazivom Odprta koda za umetniško rabo in se je osredotočal na nove okoljske, socialne, tehnološke, umetniške, znanstvene in sodelovalne prakse, leta 2010, v deveti izdaji festivala, pa je bil fokusiran na naslov **Odpadki – tehnologija minus (Waste – Technology Minus)**, kar je seveda bila tudi osrednja tema dogajanja.

S tem je festival KIBLIX stopil korak dlje v širše polje kulture in družbe, saj je izpostavil izobraževalne vsebine in bil namenjen dijakom in študentom oziroma strokovni in poslovni javnosti, ki jih zanimajo področje informacijskih tehnologij, odprte kode in odprte družbe ter sodobne trans-, inter- in novomedijske umetnosti. Vsebinskoformalni okvir devete edicije v 2010 je bil 'nizka' tehnologija, ekologija, odprta koda in odpadki, njegova osrednja usmeritev pa – poleg razstav, prostorskih namestitev, predstavitev, pogovorov in razprav – večdnevna delavnica **BIOMODD**, na katero je Monika Pocrnjić 18. novembra 2010 prinesla taisto rastlino v KIBLO in jo prvič uporabila pri svojem delu in jo pričela vključevati v svoje projekte.

Prav kontinuiteta je eno umetniških izhodišč delovanja. Konsistentno in inovativno uporablja predelane materiale in komponente, zbrane iz skladišč preteklih produkcij, s katerimi gradi senzorične vmesnike, ki spremljajo parametre svetlobe, temperature, vlage, gibanja in zvoka ter jih prevajajo v prostorske in vizualne odzive.

Od takrat do 13. novembra 2025, ko ponovno gostuje na našem festivalu, namreč ni minilo le petnajst let, ampak istočasno 5.109 dni od njenega prvega tehnološkega sožitja, pri čemer je ves čas integralni del umetniškega življenja in se v svojem 'tehnološko razširjenem telesu' odlično počuti in v takšni preobrazbi raste in se razvija. S tem delom je Monika Pocrnjić označila svoj interesni prostor, v katerem vzpostavlja krožni dialog med umetnostjo, znanostjo in

Monika Pocrnjić: Epipremnum Aureum Machina Transcendens
13. 11.–13. 12. 2025
artKIT

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odpiralni čas: od torka do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure

ekologijo – kjer rastline ne služijo kot okras, temveč kot sogovornice tehnoloških sistemov in sobivanja z nami. Hkrati je nakazala tudi svoj medijski tokokrog in samosvojo estetiko, ki ne hlepi po dekorativnih steklenih bučkah in se ne utaplja v psevdoznanstvenih konstruktih in kontradikcijah, ampak razstavi tisto, kar je naredila.

Preprosto, kot da bi s sintagmo “tako se dela, in to je rezultat” razstavila sebe, svoje znanje in vedenje in povsem nepoudarjeno sestavila svoj svet, s katerim nas nagovarja in kaže, kako v takšnem svetu, nabuhlem s krizami, klimatskimi zablodami, energetske manipulacijami in vojnam, kjer vsi ‘aksiomi’ racionalnosti padejo, preživeti z naravo in tehnologijo. Lahko bi tudi zapisala, da »pri tem umetniškem delu ni poginila nobena rastlina«. Kot se v filmih v objavljenih napisih pojavi: »Pri snemanju tega filma ni poginila nobena žival.« Čeprav je velikokrat sodelovala s KIBLO, predvsem z delavnicami, ki jih je tudi vodila, smo jo povabili tudi k razstavljanju. Doslej je bila vključena v mednarodne skupinske projekte, aktualna razstava pa je njena prva samostojna predstavitev pri nas.

Poznamo jo tudi kot performerko, ki se ukvarja z glasbo oziroma izdelovanjem elektronskih zvočil, ki se jih loti na avtorski in inovativen način, s katerim si domisli takšne in drugačne novotarije, ki jih sestavi v originalen instrument. A ne ostane pri tem, ampak svoje umotvore nadgradi z raznimi zabavnimi in celo nepričakovanimi dodatki, ki v tem dramaturškem zasuku postanejo še posebej privlačni. Razmišlja celovito, in sicer tako z večuporabnostjo njenih izumov kot z njihovo celovitostjo, obliko in izgledom in seveda tudi s posledicami, ki jih ima vsak tehnološki izdelek na naravo in družbo. Zanj je zeleno v širšem pomenu besede predvsem iskanje smisla lastnega početja, bivanja in sodelovanja v prepletih številnih dejavnikov, med katerimi so tudi takšni, ki jih (še) ne poznamo, zato jih želi preizkusiti ob njenem čvrstem notranjem glasu raziskovalke in umetnice.

Sodeluje tudi pri ustvarjanju lutkovnih in gledaliških predstav, projicira avtorska videodela na glasbenih dogodkih in razmišlja, kaj lahko še naredi v stalno naraščajočem tehnološkem morju na eni strani novotarij in na drugi strani odpadkov, ki se nekje kopičijo in jih ni mogoče reciklirati. Po nekaterih ocenah so prav ti tehnološki odpadki največja nevarnost za okolje, saj njihovo samodejno razgrajevanje v naravi pronica v zemljo in podtalnico. Obenem pa so sodobne tehnologije med največjimi uporabniki energije v svetovnem merilu in potrošnja sčasoma narašča.

Za ‘največje’ potrošnike energije veljajo aktualni podatkovni centri, ki napajajo t. i. umetno inteligenco (bolje ‘strojno hranjenje podatkov’), ki ob visoki porabi zahtevajo tudi stabilno napajanje, zato nestabilni viri energije niso primerni. Poleg tega so že komponente, ki sestavljajo naprave v teh centrih, enako kot tudi v naših računalnikih, mobilnih in drugih napravah ter perifernih enotah, ne samo neekološki v pridobivanju in nastajanju, ampak so tudi netrajnostni in jih ni mogoče – ne samo povsem, ampak celo večino njih oziroma njihovih komponent – reciklirati; v celoti je reciklaža v vsakem primeru nemogoča. Toda reciklaža spet zahteva energijo in enako nov cikel pridobivanja elementov in proizvodnjo novih naprav.

Kot nam vevajo izdelovalci opreme in njen relativno hiter razvoj, se računalnik amortizira v od dveh do treh letih, pri mobilnikih pa imamo tako rekoč vsako leto nov model. Ob vedenju, da te naprave uporablja več kot polovica Zemljinega prebivalstva, si tako hiter tempo narava ne more privoščiti za ‘samoočiščenje’. Če dodamo še priklop na medmrežje, poraba energije naraste.

Oktobra letos, torej leta 2025, je bilo po vsem svetu 6,04 milijarde uporabnikov in uporabnic interneta, kar je predstavljalo 73,2 % svetovnega prebivalstva (leta 2023 nas je bilo 63 %). Skupno število uporabnikov interneta po vsem svetu se je v zadnjih dvanajstih mesecih povečalo

za 294 milijonov. Tako seveda narašča tudi količina letno ustvarjenih podatkov, ki se od leta 2010 iz leta v leto povečuje. Pravzaprav se ocenjuje, da je bilo samo v zadnjih dveh letih ustvarjenih 90 % svetovnih podatkov. Kakšen bo ‘odtis’ tega naraščanja in kaj bodo posledice, bo verjetno bolj znano v prihodnjih letih. Danes so telefoni in najstniki postali skoraj neločljivi spremljevalci, saj ima 95 % ameriških najstnikov stalen dostop do pametnih telefonov, pri nas pa verjetno ni drugače.

Monika Pocrnjić se v ustvarjanju svojih ekosistemov za osebno uporabo zaveda številnih parametrov in dimenzij tehnologij in pasti, ki jih nosijo v sebi ali šele prinašajo, zato ekvilibristično presodi njihove vzroke za nastanek skozi lastno delo in pretehta posledice, ki sledijo, socialno – smiselno in zabavno – in ekološko, s čim manj odpadki.

Zato njena samostojna razstava postane nekaj več, ko si zamislimo prehod iz galerijskega prostora v široko polje umetnosti, znanosti, kulture, tehnologije ter družbe in narave. Za marsikoga je lahko tudi uvod v takšno razmišljanje in predvsem povod za samozavedanje o sodobnih tehnologijah in njihovi uporabnosti, ki jih proces Monike Pocrnjić postavi na njihovo mesto. V sobi, doma in v svetu. V sobi, doma, v svetu in zdaj v razstavišču, kjer je nastal ambient za duha in telo ... in srce. Samo za vas.

– Peter Tomaž Dobrila

BIOGRAFIJA

Monika Pocrnjić je diplomirana likovna pedagoginja in intermedijska umetnica. Deluje na področjih naredi sam (DIY) elektronike, risb in lutkovnega gledališča. Pri svojem delu se osredotoča na koncepte, kot so objekt kot vmesnik, robotsko gledališče in vloga tehnologij v sodobnem svetu. V umetniških delih uporablja in povezuje različne metode, medije in tehnike, med drugim 3D-tehnologije, hekanje in ustvarjalno preoblikovanje kode, najpogosteje pa jih prikazuje prek performativnih dogodkov ali gledaliških predstav. Živi v Rušah, ustvarja v Mariboru in po svetu.